

Duyduk Duymadık Demen

– ADEM EFİLOĞLU · 11 Kasım 2020

Tahtımı kurdum gayrı, dünyanın temeline,
Ne hayaller kurmuşum, duyduk duymadık demen.
Kafa kıyak olunca, varılır emeline,
Sormayın kudurmuşum, duyduk duymadık demen.

Çok hikmete ulaştım, her vakit eriyorum,
Sultan oldum Mısır'a, hayalde görüyorum,
Biraz zoru görünce, ipe un seriyorum,
Sanmayın batırmışım, duyduk duymadık demen.

Her doğruya kulp taktım, muhaliftir sözlerim,
Yalan bile söylesem, kızarmıyor yüzlerim,
Gerçekler karşısında, çürüse de tezlerim,
Usulüne varmışım, duyduk duymadık demen.

Her türlü malumatı, etmişim hasır altı,
Kar üstünde yürüdüm, böyle yedim her haltı,
Uranüs'de çay içtim, Plüton'da kahvaltı,
Kirişleri kırmışım, duyduk duymadık demen.

Çok kazandım kimseye, etmedim bir tek yardım,
Ne mazlumları gördüm, ne de bir yara sardım,
Beslenmekten kabarmış, hem göbeğim hem ardım,
Üç haneye girmişim, duyduk duymadık demen.

Bir sözümle herkesi, getiririm hizaya,
Şeyhliğim kafi gelir! , ne gerek var rızaya,
İtiraz eden varsa, savrulurum nizaya,
Din teline vurmuşum, duyduk duymadık demen.

Öğretmenim severim, dersin kaynamasını,
Hatta öğrencilerin, kalkıp oynamasını,
İlimsiz elbet bilmez, gemi maynamasını,
Her sisteme urmuşum, duyduk duymadık demen.

Sözde ana babayım, vazifemden kaçmışım,
Evladımın önüne, bilgisayar açmışım,
Aklımız havalarda, kanatlanıp uçmuşum,
Kainata nurmuşum, duyduk duymadık demen.

Dertleri bir tavada, omlet yaptım pişirdim,
Bıkmadım konuşmaktan, kafanızı şişirdim,
Şiiri okuyunca, sanmayın ki şaşırdım,
Neler neler görmüşüm, duyduk duymadık demen.

Arzımı endam ettim, en tepeye saraya,
Nice hamiller koydum, ulaşılmaz paraya,
Bakınca ardımızdan, kimler girmiş sıraya,
Baktım ama körmüşüm, duyduk duymadık demen.

Derim ki ey dostlarım, kendin bilsin her kişi,
Nerde olursa olsun, en doğru yapsın işi,
Hayra değil görünüz, memleketin gidişi,
Ben kendime sormuşum, duyduk duymadık demen.

Ademi der meramım, hak olanı yapınız,
Huzurla hemhal olsun, helalinden kapınız,
Allah'ın elindedir, rahmet denen ipiniz,
Kul olmakla hürmüşüm, duyduk duymadık demen.

Adem Efiloğlu

RÜCU ŞİİRİ:

Rücu, ilk dizede söylenen şeyin, ikinci dizesinde ondan vazgeçmek demektir! Sözlük anlamı “dönme” olan rücu, söylenen sözden bir noktaya dayalı olarak geri dönme anlamında bir edebî terimdir. Rücu daha önce söylenen söze dönüş olabileceği gibi söylenen sözü iptal edip farklı bir düşünceye yönelik de olabilir. Yerinde yapıldığı takdirde şaire heyecanını dışa yansıtma imkânı verir ve ifade edilmek istenen düşünceyi güçlendirir.

Rücu' Sanatına Örnekler:

Makber mi, nedir şu gördüğüm yer?

Ya böyle revâ mı cây-ı dilber?
Bir tecrübedir bu, hiledir bu
Yok, mahvıma bir vesiledir bu

İçinde bulunduğu heyecanı başarılı bir şekilde okuyucu ya da dinleyiciye yansıtan şair, uzun bir manzumeden alınan bu dört mısraın üçüncüsünde, durumu kendisi için bir tecrübe ya da kendisine karşı yapılan bir hile olarak tespit etmiş; fakat hemen alt mısradaki “yok” sözüyle bu tespitten vazgeçerek hükmünü değiştirmiştir. Dikkat edilirse ikinci tespit ve hüküm ilkinden daha güçlüdür; bu ileri hükmün etkisini ise ilk tespit hazırlamaktadır.

Makber, makber değil bir türbe, türbe değil bir ma’bed, ma’bed değil bir kürre, kürre değil bir fezâ-yı bî-intihâ olmalı.”
Şeklen tam bir rücu örneği olan bu cümle ifade açısından eleştirilmiştir.

Zaman gelir ki cihân içre ins ü cân kalmaz
Değil değil yalnız ins ü cân cihân kalmaz

Şair ilk mısrada “Öyle bir dönem gelir ki dünyada insanlar ve cinler kalmaz.” dedikten sonra söylediğinin eksik olduğunun farkına varıp ikinci mısrada bu sözünden dönerek “Dünya da kalmaz.” demektedir.

Ol mihr ü mâh-rûyum bir serv-kâmet ancak
Yok yok ne serv-kâmet ol kad kıyamet ancak

Şair ilk mısrada sevgilisinin boyunu önce “serv”e benzetmiş; ikinci mısrada “yok yok” sözüyle bu düşüncesinden tamamen dönerek onun boyunu “kıyâmet” ile nitelemiştir.
Bu şiir Divan Edebiyatında Rücu sanatına iyi bir örnektir. Rücu, ilk dizede söylenen şeyin, ikinci dizesinde ondan vazgeçmek demektir!

Şiirin hikayesi ise şöyle: Bir gün padişah Vehbi Efendi’yi yanına çağırır ve: "Bana öyle bir şiir yaz ki bir mısrasını okuyunca içimden seni öldürmek, bir sonrakini okuyunca ise ödüllendirmek gelsin" der.

Azm-u hamam edelim, sürtüştürem ben sana...
Kese ile sabunu, rahat etsin cism-u can.

DEVAMINI NETTEN ARAŞTIRABİLİRSİNİZ